

मातीचे दोन मोठे डेरे भरून काळजी-पूर्वक पुण्यभावनेने घरांतील खोलीचे कोपन्यांत माधवरावांनी संग्रहीं ठेविली होती. बाबा समाधिस्त झाल्यावर त्याच डेव्यांतील उदी ते प्रसंगविशेषीं सर्वांना देत. ह्या डेव्यांत पवित्र उदी ठेविली आहे असे घरांतील मंडळींना माहीत नव्हते. माधवराव एके वेळीं मुंबईस गेले असतां, घरांतील घाण बाहेर काढून टाकून देण्याच्या उद्देशाने ते डेरे बायामाणसांनी बाहेर काढून ठेविले. तेव्हां माधवरावांना मुंबईस बाबांचा दृष्टान्त झाला की—‘श्याम्या, तुझ्या घरांत तू जपून ठेविलेली माझे हातची उदी उकिरड्यावर चालली आहे रे, तू जालवकर व ती नीट राखून ठेव.’ माधवराव खडबळून जागे झाले व ही देवाची सूचना आहे असें समजून ते तावडतोब शिरडीस परत आले व चौकशीअंतीं स्वप्रदृष्टांतील गोष्ट खरी असें ठरलें. नंतर त्यांनी ती उदी माडीवर आपल्या ताब्यांत ठेविली. ती अद्यापावेतों त्यांचे

राहते घरी आहे.

माधवरावांना मदत : माधवरावांची योग्यता जाणून कै. काकासाहेब दीक्षितांनी आपल्या बाड्यांत कांहीं खोल्यांत राहण्यास माधवरावांस परवानगी देऊन बाड्याच्या साफसुफीची व देखरेखीची कामगिरी त्यांचेवर सोंपविली होती. त्यामुळे स्वतःच्यूऱे घर भाड्याने देऊन त्यांना दरमहा जें भाडे मिळे तीच त्यांना अप्रत्यक्ष मदत मिळत असे. शिवाय कै. श्रीमंत बापुसाहेब बुटीनीहि बाबांचे प्रिय भक्त या नात्याने त्यांनी बांधिलेल्या समाधिमंदिराच्या सर्व भागांची साफ सफाई व देखरेख करण्याची कामगिरी सोंपविली होती, याबदल माधवरावांना दरमहा सात रूपये मिळत असत. पुढे बापुसाहेबांच्या चिंरंजिवानीं माधवरावांच्या निधनापर्यंत ही व्यवस्था चालविली होती.

माधवरावांचा अंत— शिरडी संस्थान कमिटीची स्थापना शके १८४४-४५ साली अगर ल्या सुमारास झाली.

(पान ४६ वर पहा)



केरसुणी स्वतः अपवित्र असली तरी जी जागा ती झाडते त्या जागेला ती पवित्रच करीत असते. म्हणूनच नवी केरसुणी घेतांना तिला हळदकुंकू वाहून तिची पूजा करतात. केरसुणीला पाय लावू नये असें म्हणतात तें त्याच अर्थाने.

(पान ४५ वर्णन)

तेव्हांपासून माधवराव हे श्री दासगणू महाराजाप्रमाणे त्या कमिटीचे आजीव सन्मान्य सभासद होते. पण कांहीं गैर-समजामुळे माधवरावांचे निधनापूर्वी अवधे ४१६ महिने माधवरावांनी दोन महिन्यांत दक्षीताचा वाडा खालीं करावा म्हणून कमिटीने ठराव पास केला; त्या प्रमाणे वाड्यांतील आपली जागा खालीं करून माधवराव हे आपल्या स्वतःच्या घरी राहण्यास गेलें. तेथें कोणत्याहि तन्हेचे कष्ट न सोसावे लागतां फक्त अहोरात्र व दुसरे दिवशी बारा वाजेपर्यंत बेशुद्ध स्थिरीत राहून त्यांनी गुरुवार दिनांक १६ एप्रिल सन १९४० या पुण्य दिवशी रात्रीं श्री साई सद्गुरु माऊलीचे दिव्य चरणीं आपला देह ठेवला. अशा तन्हेचा मृत्यु क्वचित्तच कोणास लाभत असेल. पूर्व सुकृतावांचून व पूर्ण गुरुकृपेवांचून असा मृत्यु लाभणे कठीण. अंतकाऱ्ही त्यांचे वय ८० वर्षांचे होते.

माधवराव म्हणजे शिरडींतील एक अत्यंत उपयोगी आणि परोपकारी गृहस्थ : श्री. बाबांच्या दर्शनास जें शेकडों किंवा हजारों भक्त शिरडीस येत असत, त्यापैकीं बहुतेकांना माधवरावांनी कोणत्या ना कोणत्या प्रकारे मदत केलेली आहे. त्यापैकीं कांहीं निवडक उदाहरणे खालीं देत आहे.

(१) उपासनी वाबा (साकोरी) हे प्रथम जेव्हां शिरडीस आले तेव्हां त्यांची प्रकृति बरी नव्हती. झोपेत त्यांना वाईट स्वप्रैं पडून ‘मी मेलों मी मेलों’ असें ओरहून घाबरून उठत असत. त्यांनी

माधवरावांमार्फत श्री बाबांची याविष्वर्या विनंति केली; माधवरावांनी जेव्हां हे श्री बाबांना सांगितलें तेव्हां बाबा म्हणाले, ‘मारणकु नै, तारणकु ए जागा है’ यानंतर उपासनीबाबांची भिती गेली आणि ते दीक्षित वाड्यांत आणि खंडो-बाच्या देवळांत बर्णन वर्षे राहून बाबांची कृपा संपादून शिरडी सोडून निघून गेले.

(इंग्रजी भक्तानुभव. माधवरावांचे कथन भाग २—पान १३०).

(२) श्री. आणासाहेब दाभोळकर यांच्या मनांत असें आले कीं, ज्यांना प्रत्यक्ष बाबांचे दर्शन होऊन नयन निवाले नाहीत, त्यांचेकरितां बाबांच्या गोष्ठी (लीला) गोळा कराव्या आणि त्यांचे करितां त्या लिहून प्रसिद्ध कराव्या. ही आपल्या मनांतील वृत्ति त्यांनी माधवरावांचे कानावर घातली. ‘तेचवेळीं माधवरावांनी। नाहीं तेथें दुसरें कोणी। ऐसाच प्रसंग साधुनी। बाबा लागुनीं पुसिले॥६६ बाबा हे अणासाहेब म्हणती। आपुले चरित्र यथामति। लिहावें ऐसें येत चिर्तीं। आपुली अनुमति असलिया॥६७॥ २ अ. (श्रीसाईसच्चरित) त्यावर बाबांनी आपले पूर्ण साहाय्य आहे असें सांगून सम्मति दिली, आणि त्यांचे फल म्हणजे. सर्व श्री साईभक्तांना आपल्या संप्रदायाचा आणि आवडीचा ग्रंथ श्री साईसच्चरित निर्माण झाला आणि त्या ग्रंथांचे अध्ययन आणि परिशीलन आज किंयेक वर्षे सर्व साईभक्त मोळ्या भक्तीनें आणि आवडीनें करीत आहेत.

(३) श्री सिदीक फालके हे कल्याण-वासी एक श्रीमंत गृहस्थ मङ्का-मदिना यात्रा करून बाबांचे दर्शनासाठी शिरडीस

येऊन राहिले. पण नऊ महिने झाले तरी बाबांचे दर्शन नाही. पुढे कोणी त्यांस सांगितले कीं, नंदीचे दर्शन घेतल्या-शिवाय शंकर प्रसन्न होईल काय? तेव्हां तुम्ही माधवरावांची कास धरा म्हणजे तुमच्या मनाची आस पुरेल. त्याप्रमाणे त्याने केले. तेव्हां माधवरावाने बाबांजवळ अति हलुवार गोष्ट काढिली. “बाबा तो कष्टी फार। कराना उपकार तयावर॥ हाजी तो करूनि मक्का-मदिना। शिरडीस आला आपुले दर्शना॥” (श्री. साईसच्चरित. अ. ११-८७-८८) असंख्यात जन येऊन मशीदीत आपले दर्शन घेतात आणि हाच खिचपत कां पडला! (अ. ११-८९) इत्यादि गोडव मधुर वाक्यांनी बाबांची विनवणी करून शेवटी फाळक्यास बाबांचे दर्शन आणि कृपा यांचा लाभ झाला.

(४) श्री. राधाबाई देशमुख : खाशाबा देशमुखाची आई. राधाबाई देशमुख या दृद्ध बाईची श्रीसाईपांयी निष्ठा जडली आणि बाबांचे दर्शन घेतले. तेव्हां त्यांच्या पायीं तिचा अनुराग जडला आणि तिनें संकल्प केला कीं, श्रीसाई हे आपले गुरु आणि त्यांनी आपणास एखादा कानमंत्र द्यावा. असा दृढनिश्चय करून, खाणे पिणे बंद करून धरणे घेऊन ती बसली. या प्रसाणे तीन अहोरात्र गेल्यावर तिची स्थिति पाहून माधवरावांस भीति पडली आणि त्यांनी तिची बाबांपाशीं मध्यस्थी केली आणि त्यानंतर बाबांनी तिला बोलावून आणून आणि प्रेमल्पणे ‘आई तुं कां गे घेतले घरणे’ अशी हांक मारून तिची समजूत घातली. हा सर्व विस्तृत व गोड कथाभाग श्री

साईसच्चरित अध्याय १८ व १९ यांत पहावा.

(५) अहमदनगरचे श्री. दामु अण्णा कासार हे एक दोन मोठे सड्याचे व्यापार करून लाख दोन लाख रुपये गमावून बसणार बसणार होते. पण माधवरावाच्या-मुळे त्यांतून ते बचावले आणि बाबांच्या कृपेस पात्र झाले. याविषयीं मनोरंजक कथा, श्रीसाईसच्चरित अध्याय २५ यांत वाचावी.

(६) जिल्हा नाशीक ग्रामवणी येथील सप्तशृंगी देवीचे उपासक श्री. काकाजी वैद्य यांना, ‘तू बाबापाशीं जाई॥ मन होईल सुस्थिर॥’ (अ. ३०-३४) असा सप्तशृंगीदेवीचा स्वमहाष्टान्त झाला होता. याला बाबांची भेट आणि दर्शन माधवरावांनी कसे करवून दिले ही कथा श्रीसाईसच्चरित अध्याय ३० यांत वाचावी.

(७) एकदां माधवरावांचे कनिष्ठ बंधु बापाजी यांच्या बायकोला ग्रंथिज्वर येऊन जांघेवर ग्रंथि उठल्या होत्या. त्यावेळीं माधवरावांनी बाबाची करूणा भाकून आशिर्वादासहित उदी मिळवून ती रोग्याला देऊन केस बरी केली आणि आपल्या बंधूचे संकटहरण केले ही कथा श्रीसाईसच्चरित अध्याय ३४ यांत पहावी.

(८) सोलापुरी राहणारे सखाराम औरंगाबादकर यांचे पत्नीस सत्तावीस वधैं मूळ नव्हते. आपला सापत्न पुत्र बरोबर घेऊन ती शिरडीस आली आणि दोन महिने बाबांची सेवा करीत राहिली. आपली पुत्रेच्छा बाबांचे कानावर घालावी अर्शीं तिनें माधवरावांची विनवणी केली. माधवरावांने तिला सांगितले कीं, ‘प्रयत्न करणे माझे काम! यशदाता मंगलधाम’॥

(अ. ३६-१३२), तूं नारळ आणि उदवत्ती घेऊन दगडावरती सभामंडपीं कैस. नंतर बाबा खुशीत आहेत अशी संधि पाहून, नारळ बाबाचे हातांत देऊन बाबांच्या चरणावर मस्तक ठेवण्यास त्या बाईस खुणाविले. त्या बाईने तसें केले. तेथां माधवराव म्हणाले,—‘देवा, घाल हा नारळ तिच्या ओटीत आणि तुला पुत्र होईल असा आर्शीवांद तिला दे.’ बाबा म्हणाले—‘आपण नाहीं बुवा घालीत तिच्या ओटीत नारळ. अशा नारळाने कुठें पोरे होतात कां रे शामा?’ नंतर पुढे बरीच हुजत घालून बाबांकडून तो नारळ माधवरावानीं त्या बाईचे ओटीत घालून दिला. आणि पुत्रप्राप्तीचा आर्शी-वांदहि देवविला. बाबा ‘म्हणती होईल जारे पोर। शामा म्हणे कधीं दे उत्तर। वदतां बारा महिन्यानंतर। नारळ ताडकन फोडिला। ॥१५४॥ अर्धभाग दोधीं सेविला। अर्ध राहिला बाईते दिघला। माधवराव वदे बाईला। माझेया बोला तूं साक्षी। ॥१५५॥ बाई तुज आज पासून। बारा महिने नव्हतां पूर्ण। जाहेले नाहीं पोटीं संतान। काय मी करीन ते परिस। ॥१५६॥ ऐसाच नारळ डोकीत घालून। या देवाला मशीदींमधून। मी न जरी लावी काढून। तरी न म्हणवीन माधव। ॥१५७॥ बाबा हांसून शांतपणे म्हणाले—‘जाय जाय श्याम्या, पोर होईल होईल जाय’ पुढे त्याप्रमाणे त्या-बाईला वर्षाचे अंत मुलगा ज्ञाला व तिने ताबडतोब पतिसह शिरडीस येऊन त्याला बाबांचे पायांवर घातले. ‘पतीने ही आनंदोनी। साईसमर्थ चरण वंदोनी। पायीं पंचशत रूपये अर्पुनी। कृतज्ञ

निज मनीं ज्ञाला’॥ अ. ३६-१६५॥ बाबांचा वारु शामकर्ण। तयाचें सांप्रत वसतिस्थान। तयाच्या भिंती घेतल्या बांधून। रूपये लावून हेच पुढे॥१६६॥ ही गोड, मधुर, मनोरंजक कथा मुळांतून श्रीसाईं सच्चारित्र अध्याय ३६ येथे अवश्य वाचावी.

देवभक्तांमध्ये किंवा गुरु शिष्यांमध्ये असें शुद्ध, निर्बाज व निष्कलंक प्रेम, इतका भरवंसा किंवा विश्वास आणि इतकी कमालीची सलगी इतरत्र क्वचित् पहावयास किंवा वाचावयास मिळेल.

(९) प्रोफेसर ग. गो. नरके, एम्.ए. एम्. एस्. सी. हे श्री. बापुसाहेब बुटी यांचे जामात. हे माधवरावांविषयीं असें सांगतात कीं, “श्रीबाबा माधवरावांपाशीं बोलत असत तसें इतरांशीं बोलताना दिसले नाहींत, हे मला प्रथम दिवसा-पासून दिसून आले. श्रीबाबाना नकी कांहीं विचारावयाचे ज्ञाल्यास मी ते माधवमार्फतच विचारीत असें. माझे प्रमाणे इतर भक्तहि श्रीबाबांसमोर आपली विनंति, माधवरावाचेच मार्फत मांडीत असत. माझे संबंधाने एकदां असें ज्ञाले कीं, माझ्या नोकरीचा प्रश्न निघाला. माधवराव हजर नव्हते म्हणून डॉ. पिलेचे मार्फत बोलणे केले. तात्पुरता ब्रह्मदेशाचे नोकरीचा प्रसंग होता. बाबा म्हणाले,—ब्रह्मदेशांत जावें, तो आपलाच देश आहे! डॉ. पिलेनी विचारले कीं, ब्रह्मदेशाची नोकरी चांगली आहे ना, हे तेथे कायम होतील ना? बाबा म्हणाले, ‘होय.’ पण या पूर्वीच बाबानी मी पुण्यास कायम होईन असें सांगून ठेविले होते. विन्हाडीं परत आल्यावर माधव-

रावजीना व इतर मंडळीना ही हकीकत सांगितली. सर्वोना थोडे आश्र्य वाटले, माधवरावजी मला बाबाकडे पुन्हां घेऊन गेले. त्यावेळी डॉ. पिळे तेथें बसले होते. माधवराव म्हणाले— “काय रे देवा, कोणतें खरें, तु मला सांगितलेले खरें कीं भाऊला (डॉ. पिळेना) ? सांगितलेले खरें. डॉ. पिळेनी पुन्हां हंसत हंसत, कोणतें खरें असें विचारतां बाबा म्हणाले कीं—शाम्याला सांगितलेले खरें. आणि पुढे तसें घड्हन आले. श्री. प्रोफेसर नरके यांची नेमणूक पुणे इंजीनियरिंग कॉलेजांत कायमची झाली आणि त्यांनी तेथें बरीच वर्षे काम केले.

(१०) 'जया मर्नीं जैसा भाव।
तया तैसा अनुभव.' श्री. रा. आ.
तर्खड, माझी संपादक, श्रीसाईलीला हे
श्रीसाईलीलेच्या सहाव्या वर्षांच्या अंकांत
(पान २७-२९) ता. २२११९२९ ला
लिहितात की, माघवराव देशपांडे यांनी

मला स्वतः अनुभवलेली गोष्ट सांगितली ती
अशी कीं, “सुमारे १४-१५ वर्षांपूर्वी एका
श्री रामनवमीच्या उत्सवाला, शिरडी येथें
बेसुमार यात्रेकरू आले होते. साठ पांसष्ट
हजारांवर यात्रा जमली होती. यावेळी
मशीदीच्या आवारांत आणि बाहेर माण-
सांची रेटारेट चालली होती. उन्हांमुळे
अंगांतून घामाच्या घारा चालल्या होत्या,
तरी यात्रेकरूंचा उत्साह अपूर्व होता आणि
प्रत्येक इसमाची दंर्शनासाठी घडपड
चालली होती. अशावेळी मराठमोळ्याची
पांसष्ट-सत्तर वर्षांची, वार्धक्यानें कृश
झालेली एक म्हातारी वाई गर्दीत आक्रोश
करीत होती—‘अरे मज म्हातारीवर दया
करा, बाबा तुझें दर्शन देरे !’ इतक्यांत
त्या गर्दीतून मी देवाच्या सेवेसाठीं चाललों
होतों. त्या म्हातारीची करूणाजनक हांक
ऐकून माझ्या मनांत देवाच्या प्रेरणेनें दया
उत्पन्न झाली आणि मी त्या म्हातारीचा
हात पकडला आणि म्हटलें, चल बये



जहाज वाटेल त्या दिशेला जात असे ना का, होकायंत्राचा कांटा
असती उत्तर दिशेलाच. त्यामुळे जहाजाची दिशाभूल होत नाही.
तसेच मणसाचें मनहि जर ईश्वराकडे गुंतून राहिलें तर मग त्याला
कसलेच भय राहणार नाही.

माझेबरोबर, मी तुला देवाचें दर्शन घडवितो. त्या म्हातारीला जो आनंद झाला तो मी अद्याप विसरलों नाही. पोलीस व इतर लोक मला ओळखत असल्यासुलै त्या भयंकर गर्दीतून आम्ही कसेबसे देवाजवळ जाऊन पोहोचलों. लगेच त्या म्हातारीनें आरोळी मारून देवांच्या कमरेला घट्ट मिठी मारली. तिच्या डोळ्यांतून अश्रूंचें पूर वाहूं लागले. कांहीं वेळेपर्यंत तिच्यानें कांहीं बोलवेना. देवानें तिचें मार्यें आणि पाठ कुरवाकून तिला घरच्या कांहीं गोष्टी विचारल्या आणि म्हटलै— आये, मी तुसी कधीपासून वाट बघतुंग ! तु मला खायाला काय आणलंस ? म्हातारीनें म्हटलै, बाबा मी एक भाकर आणि दोन कांदे आणले. वाट चालून थकल्यावर ओळ्यावर बसून अर्धी भाकर नि एक कांदा म्यां खाल्ला आणि मज पाशीं अर्धी भाकर आणि कांदा आहे तो तु खा ! असें म्हणून पदरांत बांधलेली भाकर आणि कांदा देवाला दिला. देवानें ते पदार्थ तेश्वल्या तेथेच खाल्ले आणि

म्हटलै— आये, तुझी भाकर मला लये गोड लागली ग ! हा प्रकार पाहून मला आनंदाचें भरतेआलै आणि मी मनांत म्हटलै काय ही देवाची लीला ! त्या म्हातारीला आपण कृतार्थ झालों असें वाटलै. तिनें देवाचा प्रसाद आणि उदी घेतली आणि ती तेथून पोलिसांच्या मदतीनें सुखरूप परत गेली.

माधवराव म्हणाले— बाबासाहेब, ही गोष्ट मी कधीहि विसरणार नाही. मी मनांत गांठ मारली की— “ जया मनी जैसा भाव, तया तैसा अनुभव ” या बाबाच्या आरतीतील एका कडव्यांतील वाक्याप्रमाणे ही गोष्ट घडली आहे.

शेवटीं ऐवढेच सांगावयाचें की, तेव्हांच नव्हे तर आणि आतांहि “ जया मनी जैसा भाव । तया तैसा अनुभव ” असे अनुभव अनेक भक्तांना येत आहेतच आणि ते वेळोवेळीं श्री साई लीलेमध्ये प्रसिद्धहि होत आहेत.

धन्य त्या बाबांची आणि त्यांच्या शास्त्राची !

॥ श्री साईनाथ प्रसन्न ॥

भास्कर लक्ष्मण नार्वेकर

नवीन फॅशनप्रमाणे, सोन्या-चांदीचे, कल्वर मोत्यांचे दागिने तयार मिळतील व ऑर्डरप्रमाणे तयार करून दिले जातील. तसेच श्री. साईबाबांची सोने-चांदीची लॉकेटस् व चांदीचे तयार फोटो मिळतील. एक वेळ भेट देऊन खात्री करा. सुंदर फॅशनेबल दागिने तयार करून घ्या.

१८४, ठाकुरद्वार रोड, मुंबई २.

(पान ३२ वर्णन)

आहे तें ग्रंथकर्ते श्री. अनंतराव आठवले यांनी मोठ्या सहदयपणे विशद केले आहे.

व्यक्तिदर्शन आणि वाढूमयदर्शन

या ग्रंथाचे दोन मुख्य भाग आहेत. नांवांतच ते आहेत. पहिला भाग व्यक्तिदर्शन, दुसरा भाग वाढूमयदर्शन. शेवटी दासगणूच्या काव्यांतील वैचक उतारे जोडले आहेत. मी हा ग्रंथ इथंभूत वाचला. वाचीत चाललों तसा त्यांत रमून गेलों. यावरूनच अनंतरावांची भाषा आणि मांडणी किती मनोहर आणि आकर्षक आहे याची गवाही मी येथे प्रसन्नपणे देऊ शकतो. या अभिग्रायाचा प्रत्यय कोणाहि वाचकास आल्याशिवाय राहणार नाहीं.

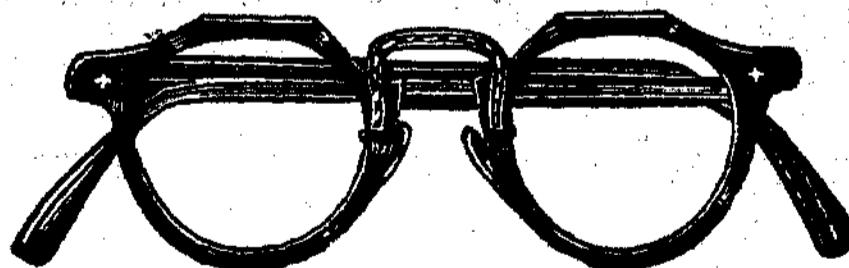
‘वयं तु न वितृप्याम स्वादु स्वादु
पदे पदे।’

या भागवतवाक्याचे स्मरण हा ग्रंथ वाचतांना हटकून होईल.

परमार्थ श्रेष्ठ वाटला तरी ‘जयाचे ऐहिक घड नाहीं तयाचा परार्थ पुसशी काई’ या शानेश्वरमहाराजांच्या उक्तीप्रमाणे ऐहिकांविषयीची आस्था आमच्या संतकर्वीनीं मोळून काढिली नाहीं. दासगणूचे राष्ट्रप्रेम किती जळजळीत, जागृत आणि जिन्हाळ्याचे आहे याचीहि उदाहरणे त्यांच्या काव्यसंभारांत अनंतरावांनी जागजागी विपुल प्रमाणांत दाखल केली आहेत, तींचकांनी अवश्य पाहावीं. जुना आचार न मोडतां, जुन्यांतील उदारपणा वाढीस लावण्याची थोर दृष्टि दासगणूच्या मनांत व कवनांत कशी भिनली आहे, याचे दर्शन त्यांच्या काव्य परिशीलनानें होतें. तेंच श्री. अनंतरावांनी मोठ्या ठळकपणे या ग्रंथांत दाखवून दिले आहे.

सिंहगडच्या देवटाक्यांत वरून पाहिले तर खालच्या तळचा तांदळाचा दाणाहि स्पष्ट दिसतो. तशी दासगणूची वार्णी आहे. अर्थ अगदी स्पष्ट—स्वच्छ म्हणूनच

दृष्टींतील तेज म्हणजेच जीविनाच्या उत्कर्षींतील प्रमुख अंग होय
म्हणून दिव्य दृष्टि देणाऱ्या स्वस्त आणि टिकाऊ चष्म्याला प्रमुख स्थान मिळते.



त्याकरितां—

शिसा ऑप्टिशिअन्स

(चष्म्यांचे व्यापारी)

हे एक नांवाजलेले दुकान आहे.

यांच्या येशै डोक्यांच्या तज्ज्ञ डॉक्टरांकडून डोक्ले मोफत तपासले जातात.

छवीलदास रोड, दादर (W. R.), मुंबई २८.

अशा वाणीला प्रासादिक म्हणतात. श्रीभगवंताची कृपा तीवर आहे; या अर्थानेहि तिला प्रासादिक म्हणें शोभण्यासारखें आहे. श्री. अनंतरावांनी एके जार्गी सहज सांगितलें आहे की महाराज कविता बोलत जातात, लिहिणारा टिक्कत नाही! एकदां लय लागली की प्रवाह सुरुं! हा गुण नसता तर लाख पाऊणलाख कविता रचून होतीच ना. याला आंगचा गुणच लागतो. त्याच्याहि खुणा बाळपणी उमटलेल्या ग्रथांत नमूद केल्या आहेत.

श्रीदासगणू महाराज संतकवि आहेतच पण महिपतीनंतर एकमेव संतचरित्रिकार आहेत. महिपतीच्या नंतरच्या काळीं जे संतमहंत होऊन गेले किंवा दासगणूच्या काळीं हयात होते, त्यांचीं चरित्रे लिहावीं हा दासगणूचा मुख्य छंद! त्यासाठीं त्यांनी खूप परिभ्रमण केले, सर्व स्थळे पाहिलीं, त्यांच्या भक्तांकडून विश्वसनीय वाटणारी माहिती गोळा केली आणि नंतर आपल्या काव्यप्रतिभेने ती खुलवून त्यांच्या चरित्रांतील मर्म स्वतःच्या अपूर्व कौशल्यानें आविष्कृत केले! ही कामगिरी इतकी अपूर्व आहे की गेल्या शतकांतील संतांचीं चरित्रे समजण्यास एवढे विस्तृत व एकच असें साधन आहे. महाराष्ट्राच्या इतिहासकारालाहि श्रीदासगणूचे हे चरित्र-

ग्रंथ साहाय्यभूत ज्ञात्याविना राहणार नाहीत.

चि. अनंतराव यांनीं या ग्रंथाच्या दुसऱ्या भागांत संतकवीच्या कवित्वाची एक मीमांसा आपल्या मतानें केली आहे. ही मीमांसा मार्मिक आणि विचारणीय बठली आहे. तात्त्विक वाद सोडला तर दासगणूच्या रचनेंत केवळ काव्य-रसिकांनाहि रंजवील असा भाग पुष्कळ आहे हें दिसून आल्यालेरीज रहाणार नाही. एवढे खरे, कीं त्यांची जी रचना कीर्तनासाठीं झाली ती वाचण्यापेक्षांहि उठावदार म्हणण्यानेंच तिचा प्रभाव पडतो. आणि तिचे रसोत्पत्तिसामर्थ्य अनुभवास येते. श्रोत्यांच्या डोळ्यांतून आपोआप जो अश्रुप्रवाह वाढूं लागला तोच त्या म्हणण्याची साक्ष पुरवील. श्रीदासगणू यांच्यासारख्या आधुनिक संतकवीची भक्तिरसांत रंगून गेलेली वाणी जेव्हां श्रोत्यांनाहि रंगवून टाकते, तेव्हां त्या वाणीतली काव्यशक्ति निराळी वर्णन करून दाखवून द्यावी लागत नाही. थोर कवीच्या पंक्तींत दासगणू यांना मानाचें पान द्यावें लागेल आणि सर्व समंजस रसिक तें तसें देतील याविषयी मला कसलीहि शंका नाहीं.



आंबा पिकला कीं आपोआप डहाळीवरून गवून पडतो, तद्वत्तच
चानलाभ होतांच आत्माभिमान वगैरे आपोआप गवून जातात!

“देवाच्या सख्यत्वासाठी—पडाच्या जिवलगांच्या तुटीं” असें केव्हां घडते?

संकल्प आणि सिद्धी

लेखक : पु. बा. कुळकर्णी

एखाद्या कार्यात यश मिळालें नाहीं म्हणजे आमची कुरकुर सुरु होते; परंतु यश कां मिळालें नाहीं याचा मात्र कोणी विचार करीत नाहीं. सर्वस्व पणाला लावून, त्या कार्यात आपलें अंतःकरण ओतून जर तुम्हीं उद्योगास लागलां तर यश तुमच्याप सून केव्हांही दूर पळणार नाहीं.

एखाद्या ठिकाणीं तुम्हांला व्याख्यानाचें आमंत्रण असते. तुमचें व्याख्यान ऐकण्यासाठीं श्रोतृसमाज मोठ्या प्रमाणांत आतुरतेने आलेला असतो. तुम्हीं मात्र केवळ वेळ मार मारून नेण्यासाठीं तेथें जातां आणि पूर्वतयारीच्या किंवा कांहीं ना कांहीं विचार करण्याच्या अभावीं तोंडास येईल तें बोलून एकदांचे मोकळे होता.

असल्या भाषणांचा श्रोत्यांचर काय वरें परिणाम होणार? उगाच वेळ खर्च करून आल्याबद्दल श्रोते चडफडत निघून जातात. मागाहून ही परिस्थिति तुमच्या लक्षांत येते; परंतु वेळ निघून गेलेली असते. त्यामुळे पश्चात् बुद्धीचा कांहीं एक उपयोग नसतो. तेंच जर साधी बुद्धिमत्ता खर्च करून व शक्य ती साधनसामुग्री जवळ करून तुम्हीं तुमच्या भाषणांत सर्वस्व ओतण्याचा प्रयत्न केला असता तर तुमचें व्याख्यान परिणामकारक व श्रोतृ-

बृंदाकङ्गन धन्योद्भार वदविणारे ज्ञात्या-शिवाय राहिलें नसते.

हाच नियम प्रत्येक बाबतीत लावून पहाण्यासारखा आहे. जे काम हातीं घ्याल त्याच्या प्रातीसाठीं मनोभावे झटा, त्यासाठीं तन, मन, धन जे कांहीं जवळ असेल तें खर्च करा, त्यांत सर्वस्व ओता, एकतानतेने व संपूर्ण श्रद्धेने त्याच एकमेव कार्याच्या मागे लागा आणि मग पहा जाइची कांडी फिराविल्या प्रमाणे काय चमत्कार घडून येतो तो!

सर्वस्व अर्पण करणे, सारा उत्साह, सारी बुद्धिमत्ता खर्चीं घालणे, हेच यशाचें साधन आहे.

देव कोणाला पावतो? ज्याची सर्वस्व अर्पण करण्याची तयारी आहे त्याला. तुमच्यांन जे जे सर्वोत्कृष्ट व ठेवणीतले म्हणून असेल तें सदा सर्वकाळ निःसंकोच-पणे अर्पण करण्याची तुमची तयारी असली पाहिजे. म्हणजे मग जिकडे-तिकडे यशाचे बावटे फडकत असलेले तुम्हांला दिसून येतील. अर्धवट प्रयत्न, अर्धवट श्रद्धा व अर्धवट चिकाटी कांहीं कामाची नाहीं. त्यामुळे अर्धवट यश तुमच्या पदरांत पडेल. आणि अर्धवट यशाला या जगांत कांहींच किंमत नाहीं. तें संपूर्ण असलें तरच त्याचें महत्त्व व तेंच यश अभिनन्दनीय ठरते.

या जीवनांत तुम्हांला नाना प्रकारच्या उद्योगांची कास धरवी लागते. कधीं यश तर कधीं अपयश असा हा पाठशिवणीचा खेळ अखंड चाललेला असतो. अपयशाचा भागीदार व्हावें लागले तर त्याचा दोष स्वतःवर न घेतां हीं नाहीं तर तीं कारणे पुढे करून इतरांचे व कदाचित् स्वतःचेही समाधान करण्याचा प्रयत्न करून आपण मोकळे होतो. तुम्हीं विचारी असाल तर अशा रीतीने तुम्हीं स्वतःची फसवणूक करून घेणार नाहीं. थोड्याशा विचारांनी तुम्हांला आढळून येईल कीं, अपयशांचे कारण तुमचे तुम्हींच असतां, तुम्हीं पुरेसे प्रयत्न केलेले नसतात; सर्वस्व पणास लावून तुम्हीं त्या कार्याचा पिच्छा पुरविलेला नसतो. म्हणजे दोष तुमचाच असतो.

“छे हो, काय करणार? फार जड आहे तें काम!” असा निर्वाळा देऊन कार्यभाग होत नसतो किंवा तुम्हीं त्यामुळे दोषमुक्त होऊं शकत नाहीं. जड अपणि कठीण! असे म्हणून कोणत्याही कामापासून दूर पलायन करणे फार सोपे असते. परंतु त्याच कामाला मगरमिठी घाळून त्याचा सोक्षमोक्ष लावून घेण्यासाठी झटणे यांतच खरा पुरुषार्थ आहे.

तुम्हांला यशाचा धनी व्हायचे आहे ना? मग जड आणि कठीण या शब्दांचा नुसता जप करीत बसल्याने काय होणार आहे? जडतेचे आणि कठीणतेचे डोंगर फोडून तुम्हीं घाटांतील आपला मार्ग निष्कटक व साफ मोकळा करून घेतलाच पाहिजे, हे करीत असतां दगड, घोडे व माती यांचा मधून मधून तुमच्यावर अनकाळिप्रित वर्षाव होईल; तो शीरोधार्य करण्यांतच

यशाचे व पुरुषार्थांचे मर्म सांठविलेले आहे.

परंतु केव्हांही हा मार्ग अडचणीचा आहे, तो खांचखळग्यांनी भरलेला आहे या सबबीवर तुम्हीं पलायन वादाचा अवलंब करतां कामा नये. पुरुषार्थ हा अडचणीशी झगडून, संकटांस टक्र देऊन स्वतःचा मार्ग मोकळा करून घेण्यांत आहे.

हातीं घेतलेले कार्य मग तें कोणत्याही स्वरूपांचे असो त्यांत सारें अंतःकरण ओतण्याची व सर्वस्व पणास लावण्याची कला जो हस्तगत करून घेईल तोच या जगांत यशाचा धनी होईल, याची प्रत्येकाने खूणगांठ बांधून ठेवावी.

एकच उदाहरण घेऊ या. तुम्हांला एक भला मोठा ग्रंथ लिहून पूर्ण करावयाचा आहे; किंवा समजा, एखादा पहाड चहून जावयाचा आहे. कसे होईल, काय होईल, याची विवंचना करीत बसल्याने का हा तुमचा ग्रंथ पूर्ण होणार आहे कां त्या पहाडाचे शिखर तुम्हांला गांठता येणार आहे? शक्तिसर्वस्व वेचून निर्धारपूर्वक तुम्हीं त्या कार्याला लागले पाहिजे, त्याला वाहून घेतले पाहिजे, वाढत्या उत्साहाने रोजच्या रोज तें करायला लागले पाहिजे, त्यासाठीं उत्साहपूर्वक जिवाचे रान केले पाहिजे. असें कराल तेव्हांच अपेक्षित स्वर्ग तुमच्या हातीं येईल, एरव्हीं नाहीं.

पहा ना एवढे करून! मग परमेश्वर एकदांचा पावला असे कतकृत्यतेचे सहजोदार तुमच्या तोंडून बाहेर पडतील. ‘देवाचिया भेटीसाठी। पडाव्या जिवल्यांच्या तुटी॥’ असे म्हटले आहे, तें उगाच काय!

भगवान् बुद्धाचे बोधामृत

भगवान् बुद्धांची असंख्य बोधवचने पाली भाषेतील ग्रंथांतून विखुरलेली आहेत. दिघानिकाय ह्या ग्रंथांत जीं चौतीसं सूत्रे आहेत, त्यांपैकी ‘सिगालसुत्त’ नांवाच्या सूत्रांत गौतमबुद्धांची अनेक बोधवचने आहेत. त्यांतील कांहीं नित्योपयोगी बोधवचने खालीं दिलीं आहेत.

- द्वेष, मोह किंवा भय यांमुळे जो धर्माचरण सोडतो त्याच्या यशाचा नाश होतो. याच्या उलट, जो कोणी द्वेष, मोह किंवा भय यांमुळे धर्माचरण कधीहि सोडीत नाहीं, त्याचे यश सारखे वाढत असते.

- मद्यादि मादक पदार्थांचे सेवन करू नये. कारण त्यामुळे संपत्तीचा नाश होतो, रोग उद्भवतात, कलह माजतात, अपकार्ति होते, बुद्धीचा नाश होतो आणि मनुष्य निर्लज्ज बनतो.

- अवेळीं बाहेर भटकू नये. जो माणूस अवेळीं बाहेर भटकू लागतो तो स्वतःचे संरक्षण करायला असमर्थ असतोच, शिवाय त्याच्या हातून त्याच्या बायकोचे व मुलाबाळांचेहि नीट संरक्षण होत नाही. संपत्तीचा नाश होतो व तो आपल्यावर अनेक वेळां संकटे ओढवून घेतो.

- नाटकतमाशांचे व्यसन लावून घेऊ नये. ज्याला तसलें व्यसन लागते तो इसम नेहमीं नाचगाण्याच्या कार्यक्रमांतच

दंग होतो व त्यामुळे त्याच्या हातून गृहकृत्ये नीट रीतीने पार पडत नाहीत. गृहकृत्ये करायला त्याला वेळच मिळत नाहीं.

- जुगार खेळूं नये. [जुगारांत पैसा मिळाला तर त्यामुळे वैर निर्माण होते, आणि पैसा गेला तर शोक पदरांत पडतो!]

- वाईट मित्रांची संगत करू नये. पापमित्रांची संगत असली तर दारडे, चोर, जुगारी यांचीहि पुढे मैत्री होते व तसले मित्र नाशाला कारणीभूत होतात.

- सतत उद्योग करीत राहावे. फार थंडी, फार उन्हाला किंवा तसलींच कांहीं क्षुल्क कारणे शोधून जो आपला उद्योग सोडतो आणि आळसांत वेळ घालवतो त्याला त्याची संपत्ती सोडून जाते. तो दरिद्री होतो.

- कांहीं ना कांहीं स्वार्थ मनांत बाळगून घरीं येणारा व कांहीं ना कांहीं घेऊन जाणारा, केवळ शाब्दिक उपकार करणारा, हांजी हांजी करणारा, आणि पापकमें करण्यासाठीं साहाय्य करणारा हे आपले हितशब्द आहेत असें समजावे.

- उपकार करणारा, सुखानें सुखी व दुःखानें दुःखी होणारा, सदुपदेश करणारा आणि आपल्यावर प्रेम करणारा, हे आपले खरे मित्र आहेत असें समजावे.

- आईबापांनी सांगितलेली कामें करणे, त्यांचे पालनपोषण करणे,

त्यांच्या आजेप्रमाणे वागणे, मृत माता-
पियांच्या स्मरणार्थ दानधर्म करणे ही
मातृपितृपूजा होय.

● गुरु अले असतांना उठून उभे
राहणे, ते आजारी असले तर त्यांची
सेवाशुश्रेष्ठा करणे, ते शिकवतील ते श्रद्धा-
पूर्वक शिकणे, इत्यादि गोष्टीनी गुरुपूजा
होते.

● पत्नीला मान देणे, तिचा अपमान
न करणे, अन्य स्त्रीशी संबंध न ठेवणे,
घरचा कारभार तिच्याकडे च सोंपविणे व
वस्त्रालंकार पुरवून तिला खूष ठेवणे ही
पत्निपूजा आहे.

● घरांत चांगली व्यवस्था ठेवणे,
नोकराचाकरांना प्रेमाने वागवणे, पतीशी
एकनिष्ठपणे असणे, काटकसरीने वागून
संपत्तीचे रक्षण करणे, गृहकृत्यांत दक्ष
असणे ही स्त्रियांची कर्तव्ये होती. ती करून
स्त्रियांना पतिपूजेचे पुण्य पदरी पाढून
घेतां येते.

● मित्रांशी गोड बोलणे, त्यांना देतां
येण्यासारख्या वस्तू असल्यास देणे, त्यांचे

कांहीं काम आपल्याकडून होण्यासारखे
असल्यास करणे, आपल्याप्रमाणेच त्यांना
लेखण्याची समानवृत्ति ठेवणे, आणि
त्यांच्याशीं निष्कपट वर्तन ठेवणे ही
आसमित्रांची पूजा होय.

● नोकरांचे सामर्थ्य बघून त्याप्रमाणेच
त्यांना कामे सांगणे, केलेल्या कामाबद्दल
योग्य वेतन देणे, ते आजारी पडल्यास
औषधोपचार करून त्यांची शुश्रेष्ठा करणे,
त्यांना उत्तम अन्ववस्था देणे, चांगल्या
सेवेबद्दल बक्षिस देणे, इत्यादि गोष्टीनीं
सेवकांचीं पूजा होते.

● धन्याने उठण्यापूर्वी आपण उठणे,
धनी झोपल्यानंतर झोंपणे, धान्याच्या
मालाची चोरी न करणे, आपले काम
चोख करणे, धान्याची कीर्ति वाढाविणे
हीं सेवकांचीं कर्तव्ये आहेत.

● देहाने, वाचेने व मनाने साधु-
संतांचा आदरसत्कार करणे, त्यांना कांही
हवें असल्यास देणे, त्यांचा सदुपदेश
ऐकणे व त्याप्रमाणे वागणे इत्यादि गोष्टीनीं
साधुसंतांची पूजा घडते.

कै. पंडित मोतीलालजीचा दुसऱ्याच्या ‘चष्मयांतून’ पहाण्यास नकार

ब्रिटिश अमदारींतील असेंबलीत स्वराज्य पक्ष ह्या विरोधी पक्षाचे कै. मोतीलालजी
पक्षप्रमुख होते. एकदां पंडितजी चष्मा आणण्यास विसरले असतां एका युरोपियन
एकिज्जक्युटिव्ह कौन्सिलरने आपला चष्मा पुढे केला. हजरजबाबी पंडितजी तत्काळ
म्हणाले, “माफ करा, मी आपल्या चष्म्याने (दृष्टीने) पाहूं शकत नाही.”

दुसऱ्याच्या चष्म्याने (दृष्टीने) पहाणे सदोष आहे. सबब दूरदृष्ट ठेवून निर्दोष
चष्म्यासाठी भेटा.

शैडे आणि कंपनी, चष्म्याचे व्यापारी, बोरभाट लेन, मिरगांव, मुंबई ४.

● दानधर्म करणे, अर्थचर्या म्हणजे दुसऱ्यांच्या उपयोगी पडणे, आणि आप-परभाव न ठेवतां दुसऱ्याला आपण-प्रमाणेच लेखणे हीं लोकसंग्रहाची साधने आहेत.

● हें जग शाश्वत आहे कीं अशाश्वत आहे, जगाचा अंत होणार कीं नाहीं, शरीर आणि जीव हे एक आहेत कीं वेगवेगळे आहेत, प्राणी मेत्यावर पुन्हां उत्पन्न होतो कीं नाहीं, इत्यादि प्रश्न सोडवीत बसणे खुळेपणाचे आहे. त्यामुळे प्रज्ञप्राप्तीला अडथळा होतो. म्हणून प्रत्येकानें आधीं आपली प्रज्ञा पूर्णत्वाला न्यावी. कारण प्रज्ञेनेच निर्वाणप्राप्ति होते.

● मूर्खाची संगत करूं नये, विद्वानांची मैत्री करावी, पूज्य व्यक्तींची पूजा करावी; म्हणजे त्यांना मान घावा.

● जें कृत्य केलें असतां लाभ आणि हानि, यश आणि अपयश, निंदा आणि स्तुति, सुख आणि दुःख ह्या आठ

लोकस्वभावाशीं संबंध येऊनहि चित्त निर्विकार, निर्मल आणि सुखरूप राहतें, तें कृत्य उत्तम समजावें.

● पापकर्मापासून दूर असावें, सत्युर्षांचा गौरव करावा, नम्रभावानें वागावें, कृतज्ञ व संतुष्ट असावें, आणि धर्मोपदेश ऐकावा.

● शीलाचें उत्तम रीतीनें पालन केलें पाहिजे.

● समाधि म्हणजे चित्ताची एकाग्रता करावी.

● जो क्षमाशील असतो, त्याला आरोग्य, आनंद, आयुष्य आणि सुख यांचा लाभ होतो.

भूत, भविष्य आणि वर्तमान धर्मतत्त्वे बोधिवृक्षाखालीं ज्यानें यथार्थ जाणलीं, अंतःकरणांत शेय तत्त्वांचा उदय होत असतां ज्याच्या बुद्धीवर मुळीच आवरण पडलें नाहीं, असा हा संबुद्ध भगवान् आमचें कल्याण करो !



पायांत कांटा रुतला तर प्रयत्नपूर्वक दुसरा एक कांटा आणून त्या कांद्यानें पायांतला कांटा काढतात. नंतर ते दोन्ही कांटे केकून देतात. तजेंच प्रयत्नपूर्वक ज्ञान मिळवून अज्ञान दूर कराव्याचे आणि मग ज्ञान आणि अज्ञान दोन्हीं टाकून त्या पलीकडनी सहजावस्था गांठायची. यालाच 'प्रज्ञा' म्हणतात.

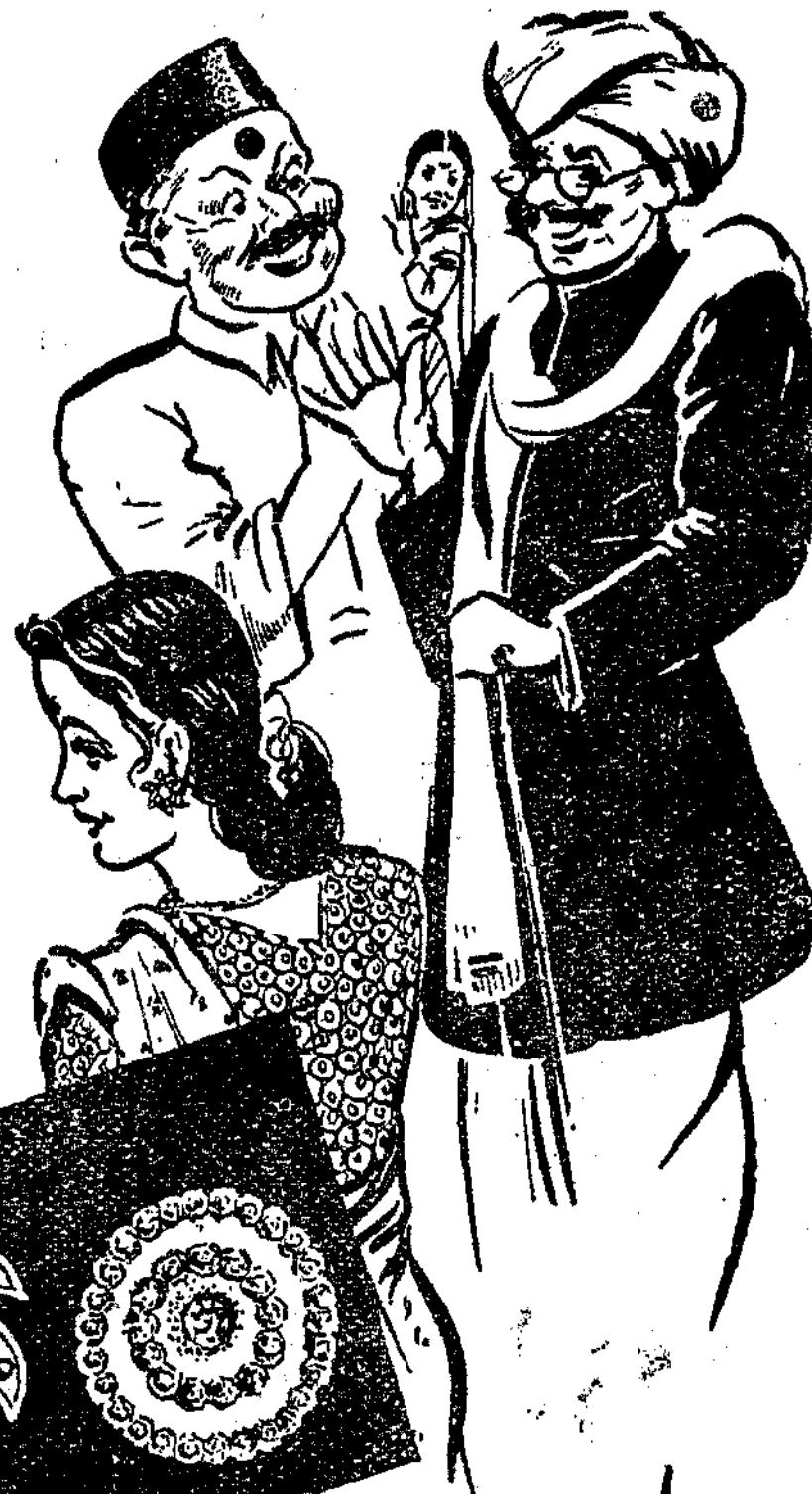
नुसत्या कुडी जोडीवर

मुलगी पसंत झाली.....

आपणसुद्धां आपल्या उपवर
मुलीकरितां आजच खड्याचे
अगर मोत्यांचे स्टारजोड
कुडीजोड तयार करून घ्या.

• • •
खड्याची स्टार जोडी, इयरिंग
जोड्या, खड्याच्या आंगठ्या,
पेडन वगैरे नेहमीं तथार मिळ-
तात व ऑर्डरप्रमाणे सुबक
तयार करून दिले जातात.

• • •
लग्नप्रसंगीं भेट देण्यालायक
सुबक व स्वस्त वस्तू आमच्या-
कडे नेहमीं तयार मिळतात.



१९६१

Z.B.R. मालगाड

तालेने चाढीव मोत्यांच्या दृश्यांनी व्यापारी
मितेकर चाळ · गकुरत्यार गोड · मुंबई ४

ता. क. :— जुने दागिन्यांची दुरुस्ती, दागिन्यांना पॉलिश करणे,
जुने मोत्याचे दागिने पटवून दिले जातील.



शिरडी वृत्त

मार्च १९५६

या महिन्यांत, श्रीसाईदर्शनासाठीं नित्यप्रमाणे दररोज भक्तांची रीत होती. अनेक कलाकारांनी शिरडीस येऊन श्रीसमोर हजेरी दिली त्यांतील कांहीं कार्यक्रम पुढीलप्रमाणे—

कीर्तन— श्री. ह. भ. प. गोविंद गणेश भोसेकर, पंडरपूर. श्री. ह. भ. प. कृष्णबाई येवलेकर सातारा. श्री. ह. भ. प. द. रामचंद्रबुवा पैठणकर रामदासी, नागपूर. तसेच संस्थान गवई श्री. मराठे यांची श्रीरामदासनवमी, महाशिवरात्र, श्री तुकारामबीज माधव ॥ ११ ॥ अशी ४ कीर्तने या महिन्यांत झाली. श्री. वे. शा सं. नारायण हरी केळकर यांनी व श्री. नानासाहेब रासने (सं. स. ट्रस्टी) यांनी या महिन्यांत कीर्तने केली.

प्रवचनः— श्री. वे. शा. सं. राजभाऊ कस्तुरे, अकोला (वन्हाड) यांचे आले.

काव्यगायनः— श्री. अनंत सखाराम शिंदे, कु. विना अनंत शिंदे, चैवूर; मुंबई.

गायन—वादनः— श्री. टी. एल. राजू, दादर, मुंबई. श्री. रामचंद्र आत्माराम केरकर, मुंबई तबला श्री. पिरोजबाई होमी, मुंबई. श्री. गुंद्य तायप्पा साळुके विटे, श्री. दत्तकुमार कळसकर, मुंबई,

श्री. परमेश्वर, हेडमास्तर साऊथ इंडियन हायस्कूल, माटुंगा (गायन) श्री. गोपाळ. बुवा कुटेवाले, दांडाखार. श्री. शंकरबुवा दांडेकर, दांडाखार श्री. शंकरबुवा चौरीकर, नागपूर (हार्मोनियम वादन) श्री. जी. एस. साठम, मुंबई. (वॉयलिन) श्री. सी. बी. करमरकर (गायन) श्री. वाय. जी. पत्की (वायलीन) श्री. व्ही. एन. पोतदार (गायन) श्री. बी. एस. सातडेकर (वॉयलिन) श्री. वामनराव आपटे (गायन) श्री. शांताराम मसलुसे (तबला) श्री. एस. एल. गायकवाड (हार्मोनियम) श्री. बाबालाल इस्लापूरकर (तबला) श्री. सुरेंद्रराव गायनमास्तर संगीत गायन वादन विद्यालय, दादर, मुंबई. श्री. विष्णु. बाबू कुलेकर (गायन) श्री. सुशिला बाळकृष्ण, पुणे (गायन) महाशिवरात्र व रंगपंचमी या दोन दिवशी श्रीचे रथाची व पालखीची गांवांतून मिरवणूक सालाबादप्रमाणे झाली. या महिन्यांत संस्थानच्या धर्मार्थ दवाखान्यांत १४७२ रुणावर उपचार करण्यात आले.

एप्रिल १९५६

या महिन्यांत श्रीसाईदर्शनासाठीं बाहेर गांवचे भक्त लोक बरेच आले होते. त्यापैकी अनेक कलाकारांनी श्री समोर हजेरी दिली त्यांतील कांहीं कार्यक्रम पुढीलप्रमाणे.

कीर्तन :- वे. शा. सं. पादुरी, मधुसुधन शास्त्री पद्मपुरा, जि. कुंडर, संस्कृत भाषेत कीर्तन. ह. भ. प. तुकाराम बुवा आजेगांवकर, श्रीमती कृष्णाबाई येवलेकर सावा, श्री गंगाबाई, नाशिक, श्री. सौ. सरस्वतीबाई वैद्य, मुंबई, सं. गवई यांचे श्री. एकनाथशश्त्रीनिमित्त कीर्तन. फा. वा ११ श्री. केळकर यांचे कीर्तन आले.

गायन-वादन :- श्री. सी. एच. सत्यनारायणम् भीमावरम् (तबलावादन) श्री. टी. एच. कृष्णमूर्ती भीमावरम् (फिडल), श्री. पार्वतीकुमार आणि पाटी, मुंबई, (नृत्य), कु. इना गायतोडे, (गायन), सौ. पद्मा राघवन (पखवाज), श्री. चंद्रशेखर पिले, मुंबई, श्री. सूर्यकांत मोहिले मुंबई. सौ. शांता कुलकर्णी, सांगली, श्री. वसंत रघुनाथ कुलकर्णी, कल्याण, श्री. एम. श्रीनिवास, परेल, मुंबई, श्री. एम. पांडुरंग, परेल, (ब्याजू वाद्य), श्री. सुधीर कर्णे, कल्याण, कु. सिंधू गजानन दाभोळकर, वांद्रा, (नृत्य) श्री. ठाणेदार

राहता. श्री. दत्तोबा तांबे, संगीत हजेरी श्री शिर्डीश्वर गायन भजनी मंडळी, लार, मुंबई, (हजेरी) श्री. संपत बच्चू, अहेर निलवंडी, संगमनेर, जादूचे प्रयोग, श्री. मोरेश्वर बालकृष्ण हातोडे, मालाड, (गायन) श्री. कमलाकर द्वारकानाथ महंत, मालाड, (तबला वादन).

संस्थानच्या धर्मार्थ दवाखान्यास डॉ. डी. एस. राजे व मिसेस राजे, शिवडी, मुंबई यांचेकडून १०१ रुपये, श्री. एम. एस. मायकर, दादर, मुंबई यांचेकडून २५ रुपये देणगी म्हणून आले. तसेच या महिन्यांत १७४४ रुग्णांवर उपचार करणेत आले.

मे १९५६

या महिन्यांत श्रीसाईदर्शनासाठी बाहेरगांवचे भक्तांची दररोज रीध होती. अनेक कलाकारांनी शिरडीस येऊन श्रीसमोर हजेरी दिली. त्यांतील कांही कार्यक्रम पुढीलप्रमाणे :—

ए. आर. सावंत ऑन्ड ब्रदर्स
३६३, मंगळदास मार्केट समोर, मुंबई नं. २.

ARS
PRODUCTS

✽ होजियरी ✽ तयार कपडे ✽ फर्निशिंग फॅब्रीक्स

व इतरसर्व तज्ज्ञेच्या कापडाचे व्यापारी

रिटेलर्स व होलसेलर्स

टे. नं. २२८४४

कीर्तनः—ह. भ. प. सदाशिव केशव दसनूरकर, राममंदिर, नाशीक, ह. भ. प. शांतरामबुवा भालोदकर, बोदवड. (पू. खा.), श्री. ह. भ. प. शंकर वामन वाघमारे मु, अकोला, (वन्हाड) सं. ग. श्री. मराठे यानीं चैत्र व।। ११॥ व श्री अकलकोट स्वामी पुण्यतिथी निमित्त श्री परशराम-जयंती निमित्त अर्थी ३ कीर्तने केलीं.

प्रवचनः—श्री. वे. शा. सं. भागवत, शंकरबुवा पंढरपूरकर, श्री. डॉ. गव्हाणकर स. अ. (सं. क. शिंडी), श्री. दत्तात्रय शंकर टिपणीस, ठाणे.

नकला:—ओनाप के गावकर, मुंबई.

नृत्यः—सौ. श्रीलेखा कैकिणी, माटुंगा, मुंबई.

गायन-वादन संगीत भजनः—
श्री. मधुकर गांगुडे, धुळे, श्री. गणेश कुमार साठे, पो. इ. आगाशी, जि. ठाणे, सौ. विजयालक्ष्मी आर. परब, माहीम, मुंबई. श्री. कृष्णराव विठ्ठल कन्हाडकर, मुंबई. श्री. केशवबुवा इंगळे, माधव संगीत विद्यालय पुणे. श्री. नागेश बाळ-कृष्ण बांदेकर, बेळगांव. कु. सुमती

दादाबो ठाकूर, मु. दहीसर, जि. ठाणे. श्री. राजभाऊ कोकणे नागपूर, श्री. भास्कर-राव मांडके, पुणे. श्री. बहिरव अनंत काळे. चिंधोली, जि. सातारा, बाळकृष्ण अबाजी ढवणवाई तबलावादन. श्री. होमाय वकील, माहीम, मुंबई. श्री. अबदुल हमीदखाँ, मुंबई. श्री. रत्तिरमण साह, नवापूर. श्री. गोपाल कृष्ण बंड, केडगांव, श्री. भगवंत पांडुरंग वाघमारे, बडोदा, दिलरुबावादन. कु. पांडुरंग भगवंतराव, कु. वसंत भगवंतराव बडोदा, श्री. मदनकुमार चौधरी, बासरी-वादन, डॉ. स. बा. भट, पुणे. कु. सुलोचना बाळकृष्ण खानोलकर, मुंबई. श्री. डी. एन. नाडकणी, दत्त संगीत विद्यालय, गिरगांव मुंबई. वैशाख शु. १५ ता. २४५१५६ गुरुवारीं रोजीं चंद्रग्रहण-निमित्त रात्रौ श्रीचे समाधीस स्नान अभिषेक वगैरे कार्यक्रम झाला.

या महिन्यांत संस्थानच्या धर्मार्थ दवाखान्यांत १४८८ रुग्णांवर उपचार करणेत आले.

—स. चिटणीस



दिव्याखालीं अंधार असतो, प्रकाश पडतो दूर. साधुमहापुरुषांना
जवळचे लोक ओळखू शकत नाहीत, दूरचे लोक मात्र त्यांचे
व्यक्तिमत्व पाहून मुग्ध होऊन जातात !

श्रीसाई लीलेतील जाहिरातीचे दर

	कव्हर पेज	कव्हर पेज	आंतील पान
	२ रु—३ रु	४ रु	
पूर्ण पान एकाच वेळेस	रु. ६०	रु. ७५	रु. ५०
अधै „ „ „	रु. ३५	रु. ४०	रु. २५
१/४ „ „ „	रु. —	रु. —	रु. १५
१/८ „ „ „	रु. —	रु. —	रु. १०
पूर्ण पान एक वर्षाकरिता	रु. २००	रु. २५०	रु. १३५
अधै „ „ „	रु. १२०	रु. १३५	रु. ८५
१/४ „ „ „	रु. —	रु. —	रु. ५०
१/८ „ „ „	रु. —	रु. —	रु. ३५

वि. सू.:—जाहिरात देतेवेळी ५० टके आगाऊ रकम पाठविण्याची विनंती

MATUNGA CLEANING WORKS

ESTD. 1934

Prop. S. V. PRADHAN

MODI NIWAS, BOMBAY 19

Washers, Dyers and Dry Cleaners.

A Pleasure to You—a Satisfaction to Us

Chemical Cleaners, Super Fine Darners

Master Dyers

FOR

Cotton, Woollen, Silken & Jari Whole Cloths

सर्व तन्हेच्या कपड्यांची धुलाई, रंग व रफ्फ काम

व्यवस्थित करणार

माटुंगा कूर्निंग वर्क्स

(स्थापना १९३४)

मालक : एस्. व्ही. प्रधान

मोदी निवास, मुंबई १९

श्रीरामनवमी उत्सव

या उत्सवास सुमारे तीस चालीस हजार भक्तलोक श्रीसाईबाबांचे दर्शन तीर्थप्रसाद वेऊन गेले. उत्सवास आरंभ शके १८७८ चैत्र शु. ८ बुधवार दिनांक १८ एप्रिल १९५६ इ. स. या दिवशी होऊन चैत्र शु. १० शुक्रवार दिनांक २० एप्रिल १९५६ रोजी समाप्त झाला. उत्सवांत श्रीच्या पालखीची व रथाची मिरवणूक निघाली. उत्सवाचा मुख्य दिवस—गुरवार चैत्र शु. ९ हा होय. या दिवशी पहाटे श्रीच्या समाधीवर अभिषेक घालणे-साठी आठ मैलावर असलेल्या गोदावरीच्या कावडी सुमारे ३०० भक्तांनी आणल्या. त्याची मिरवणूक होऊन गंगापूजन करून त्या श्रींचे समाधीवर घालणेत आल्या. त्यानंतर श्रींचे समाधीस भंगलस्नान अभिषेक पूजन इत्यादि झाले. श्री रामजन्माचे कीर्तन श्री इ. स. प. अनंतराव आठवले पुणे यांचे झाले. व नंतर माध्यान्ह आरती झाली, तीर्थ प्रसाद वगैरे वाटणेत आला. सायंकाळी निशाणाची रथाची मिरवणूक निघाली. रात्रौ प्रासिद्ध कलाकारांचे गायन भजन नृत्य वादन वगैरे रात्रभर मनोरंजक कार्यक्रम झाला. रात्रौ १२. नंतर शोभेचे दारुकाम प्रेक्षणीय असें झाले. चैत्र शु. १० शुक्रवार दिनांक २० रोजी

नित्य कार्यक्रमाव्यतिरिक्त काला—कीर्तन दहीहंडी होऊन उत्सव समाप्त झाल्याचैं श्री. इ. स. प. अनंतराव आठवले, पुणे, यांनी जाहीर केले. उत्सवासाठी मुद्दाम संस्थान कमेटीची मंडळी हजर होती. उत्सवासाठी भक्तलोकांकरितां उतरणेस कापड खोल्या व शोभिवत मांडव धालण्यांत आला होता.

उत्सवांत कुस्त्यांचा फड फारच प्रेक्षणीय झाला त्यांना संस्थानतर्फे बक्षीस देण्यांत आले. उत्सवांत प्रत्येक कार्यक्रमास (लाऊडस्पीकर) दूरध्वनिक्षेपनाची व्यवस्था करण्यांत आल्यामुळे सर्वांना ते ऐकून येण्याची सोय झालेली होती. उत्सवांत विजेच्या दिव्याची रोषनाई उत्तम प्रकारे करण्यांत आली होती. उत्सवांत पोलीस बंदोबस्त उत्तम ठेवण्यांत आल्याने चोऱ्यामाऱ्या फारशा झाल्या नाहीत.

पिण्याचे पाणी पुरविण्याची स्वतंत्र व्यवस्था केलेली होती. गर्दीमुळे भक्ताना उन्हापासून त्रास होऊं नये म्हणून श्रींचे मंदिराचेअंत व बाहेरील पटांगणास भव्य मंडप उभारण्यात आला होता व त्या ठिकाणी पाणी पुरवठा असल्याने भक्तांना शांतपणे; दर्शन घेण्याची सोय झाली.

ताज्या सुंगधित फुलांचा अत्तरल०० ह वापरा
मोहक सुगंध असलेले

गजानन जनार्दन बोडस अत्तरवाले
ठाकुरद्वार रोड, मुंबई २

निर्णयसागरचे प्राकृत ग्रंथ व पुस्तके

किंमत रु. आ. पै.	किंमत रु. आ. पै.
भक्ति विजय अध्याय ५७ १८-०-०	शिवलीलामृत अ. १४
राम विजय „ ४० १४-०-०	(ग्रंथ साईज) ३-०-०
हरि विजय „ ३६ १४-०-०	„ „ लहान कापडी ३-०-०
नवनाथ भक्तिसार „ ४० १४-०-०	„ „ कागदी २-०-०
दासबोध (ग्रंथ साईज.) ५-०-०	शिवलीलामृत ११ वा अध्याय ०-४-०
तुकाराम चरित्र (ग्रंथ साईज)	रुक्मणी स्वर्यंवर कागदी २-०-०
अ. १७ ७-०-०	„ „ कापडी २-८-०

मराठी भाषांतर केलेली ज्योतिष शास्त्राचीं पुस्तके

किंमत रु. आ. पै	किंमत रु. आ. पै
जातक संग्रह ४-०-०	
जातक मार्गोपदेशिका खंड १ ला ६-४-०	सुलभ जातक भाग १ ला ०-१२०
बालबोध ज्योतिष भाग २ रा २-८-०	„ „ २ रा २-८-०
मुद्राज्योतिष सार्थ (पटवर्धनी विद्या) १-४-०	„ „ ३ रा २-०-०
शकुन रहस्य ०-१२-०	जातकालंकार सार्थ १-०-०

इंग्रजी कच्चे कां राहते?

पद्धतशीर शिक्षणाचा अभाव हेच त्याचे कारण, तर्खडकरांच्या भाषांतर पाठभालेची ३ पुस्तके पहिल्यापासून अभ्यासिल्यास थोड्या वेळांत व श्रमांत इंग्रजी सुधारेल.

भाग १ ला किं. १० आणे, दुसरा १ रुपया व तिसरा १। रुपया. टपाळ खर्च वेगळा.

निर्णयसागर प्रेस, मुंबई २



श्री नाईकोळ

या अंकांत—

- तमसो माऽज्योतिर्गमय
- सद्गुरुचा शोध
- आत्मानुभवाचै शास्त्र
- संतकवि श्री दासगण्महाराज
- साईबाबांचा कर्मयोग
- विश्वरूपदर्शन
- आत्मानुसंधान
- रवीन्द्रनाथांचे सुवर्ण—गीत
- संपादकीय निवेदन
- वावांची लीला, शिरडी—बृत्त वगैरे.
आणि
- श्रीसाईनाथांच्या संमाधी—मंदिरांतील
मूर्तीचे अप्रतीम तिरंगी चित्र.

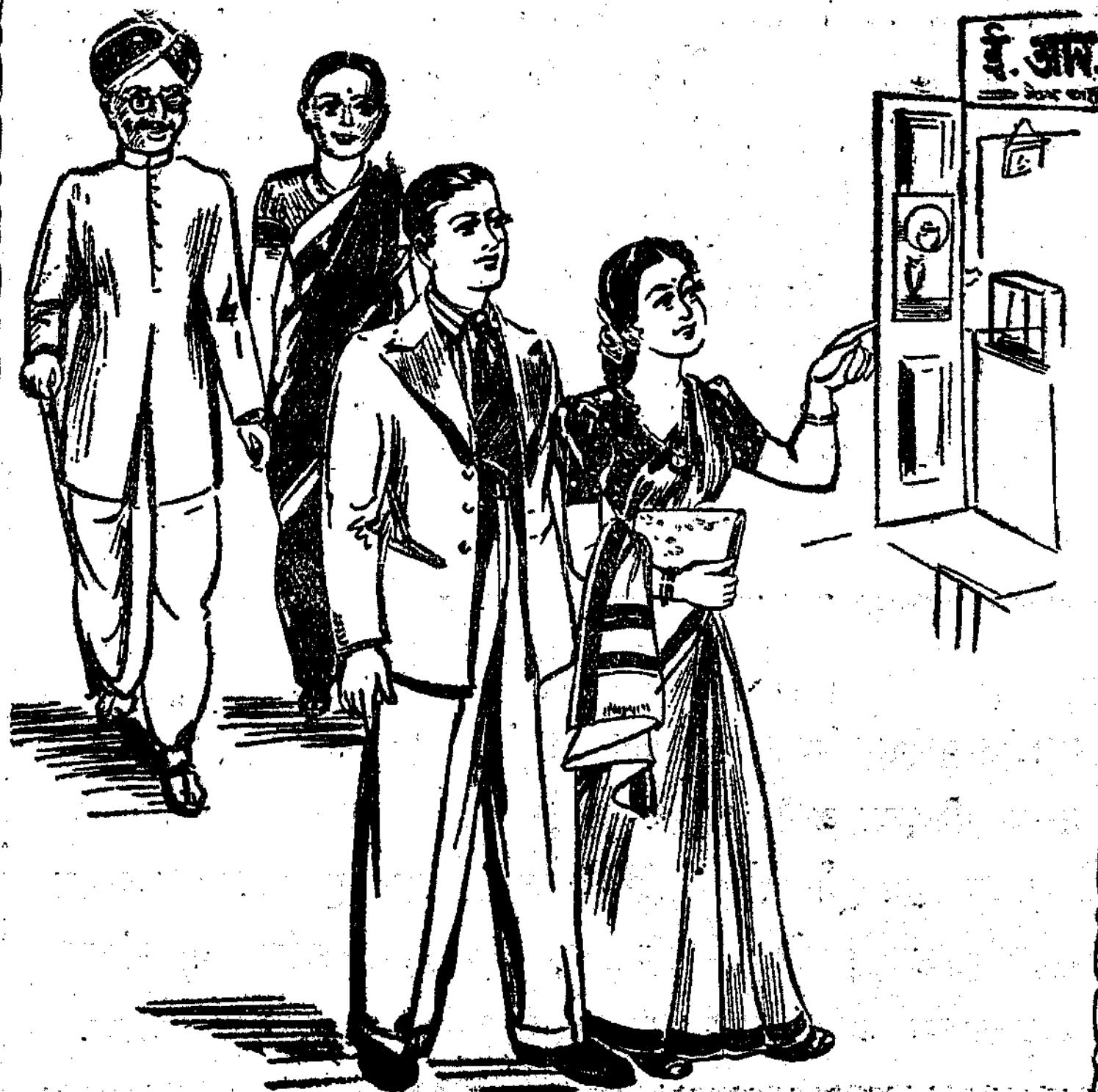
जे प्राप्त की

अधिकृत

संस्थान के

शिरडी

ॐ अमृततुल्य योग ॐ



माझ्या आईच्या लग्नाचे दागिने बाबांनी येथूनच घडवून घेतले होते न आज
माझ्या लग्नाचे दागिने घडवून घेण्याकरितां त्यांचेच दुकानीं आम्हीं जात आहैत
इतक्या वर्षांच्या विश्वासाच्या भांडवलावर उभी असलेली
विश्वासू पेढी.

वि. सूचना:—शुद्ध चांदीच्या देवांच्या सुबक आणि सुंदर मूर्ती आणि
सर्व प्रकारचीं पूजेसाठीं लागणारी भांडी आम चेकडे मिळतील.

डॉ. आर. मालपेकर

पत्ता : जितेकर चाळ, डाकुरद्वार रोड, मुंबई नं. २

नवरात्रांत वाचण्यायोग्य पुस्तके

सप्तशती (मराठी भाषांतरासृह)

या ग्रंथांत श्रीचंडीकवच, अर्गलास्तोत्र, किलक स्तोत्र, सप्तशती, प्राधानिक रहस्य व वैकृति रहस्य व मूर्ति रहस्य यांतील प्रत्येक मंत्र स्वतंत्र रीतीने देऊन त्याखालीं त्याचें मराठी भाषांतर दिलें आहे. किं. २॥ रुपये.

देवी महात्म्य (प्राकृत ओर्वीबद्ध)

सोळा अध्याय—किंमत १॥ रुपया

दुर्गास्तोत्र किं. १ आणा,

नवनाथ भक्तिसार, प्राकृत ओर्वीबद्ध ग्रंथ ४० अध्याय

किं. १४ रुपये

प्रचारांतील संस्कृत म्हणी

मराठीत वारंवार येणाऱ्या संस्कृत म्हणी या पुस्तकांत १२७ आहेत व त्या कोणत्या अर्थीं वापरल्या जातात त्याचें मराठीमध्ये स्पष्टीकरण करून संस्कृत धूर्ण श्लोक दिलेला आहे, ह्या पुस्तकाचा उपयोग सर्वसाधारण प्रकारे विद्यार्थ्यांना, व्याख्यानकर्त्यांना व संस्कृत वाढ्मयाच्या अभ्यासकास होण्यासारखा आहे. किं. १० आणे.

इंग्रजी कचें कां राहतें?

पद्मतशीर शिक्षणाचा अभाव हेच त्याचें कारण, तर्खडकरांध्या भाषांतर पाठमालेची ३ पुस्तके पहिल्यापासून अभ्यासिल्यास थोड्या वेळांत व श्रमांत इंग्रजी सुधारेल.

भाग १ ला किं. १० आणे, दुसरा १ रुपया व तिसरा १ रुपया. टपाळ खर्च वेगळा.

निर्णय सागर प्रेस, मुंबई २



श्री साई लीला

[शिरडी संस्थानचे अधिकृत त्रैमासिक]

वर्ष ३३ वॅ : अंक ३ रा

वार्षिक वर्गणी रु. २-४-० (ट. ख. सह)

जुलै-ऑगस्ट-सप्टेंबर १९५६



स्वरूपाचें जें विस्मरण ।
 तेंचि मायेचें अवतरण ।
 शुद्ध पूर्णांनंदस्मरण ।
 तोचि मी चैतन्य घनरूप ॥
 उँ प्रणव हा माझा वाचक ।
 वाच्य तयाचा मीच एक ।
 चिश्वाकार वस्तु अनेक ।
 त्यांतही मी एक भरलेला ॥

—श्री साईचरित



संपादक—

नागेश आत्माराम सावंत



व्यवस्थापक—

रामचंद्र महादेव राणे



कार्यालय—

ईस्ट अॅण्ड वेस्ट इं. कॉ. विल्हेल्म,
४३।१५ अपोलो स्ट्रीट, फोर्ट, मुं. १



संपादकीय निवेदन

‘**श्रीसाईलीला**’ हे त्रैमासिक आहे. म्हणजे दर तीन महिन्यांनी एकदां अंक निघतो. अंकाची पृष्ठसंख्याहि मर्यादित आहे. साधारण अडेचाळीस ते चौसष्ट. तेव्हां अंकांतलि विषयांचे स्वरूप व त्यांतील विविधता जास्तीत जास्त आकर्षक कशी करतां येईल याकडे आमचे सदैव लक्ष असते. अनेक लेखकांकडून जो मजकूर येतो त्याची निवड करतांना लेखकांचा तद्विषयक अभ्यास, व्यासंग आणि भाषाशैली यांना साहजिकच महत्व दिले जाते. ‘नापसंत’ लेख परत केल्यावर ‘हा लेख का नापसंत केलात ते कृपा करून कळवा’ अथवा ‘आमचा लेख दुरुस्त करून कां छापीत नाही’ अशा तन्हेची त्या लेखकांची पत्रे येतात. श्रीसाईलीलेत प्रसिद्ध होत असलेले साहित्य सदरहू लेखक अभ्यासाच्या हृषीने वाचतालि तर त्यांना आपोआपच साईलीलेला कुठल्या प्रकारचे लेखन सहाय्य हवे आहे याची सहज कल्पना-येऊ शकेल असे आम्हांला वाटते. कविता फार येतात. त्यांत अनेक वृत्तदोष, भाषादोष असतात. श्रीसाईबाबांचे त्या कवितेत नामस्मरण आहे, एवढ्यावरून ते ‘काव्य’ ठरत नाही! त्याच प्रमाणे— अनुभव. अनुभव देतांना अवास्तव पाल्हाळ फार असतो. श्रीसाईनाथांवर ज्यांची अलोट श्रद्धा आहे त्यांच्या

हैनंदिन जीवनांत अनेक तर्कातीत घटना घडतात हे मान्य आहे. पण त्या अद्भुत-रम्य घटनांची पार्श्वभूमि शुद्ध हेतुनी प्रेरित झालेली असावी! आपल्या व्यक्तिगत दुःखांचा व संकटांचा परिहार करण्यासाठी ज्यांनी बाबांना आळविले आणि करुणा भाकली त्यांच्या हांकेसरर्णी बाबा धांवून आले असा अनुभव आल्यानंतर त्या भक्तांनी बाबांवरची ही श्रद्धा अधिक व्यापक करायला नको का? व्यक्तिगत दुःखापेक्षां समष्टिगत दुःखांचा परिहार व्हावा म्हणून कधीं आम्हीं बाबांना हाक घातली आहे? गुजराथेत घरणीकंपाने गांव उध्वस्त झाला, अति वृष्टीने पंढरपूर क्षेत्राची मोडतोड झाली, हैद्राबादेजवळ भीषण रेल्वे अप घात घडला; या अघटित आपत्तींचे वर्णन वाचून आमचे मन व्यथित होते. अशावेळी एखाद्या भक्तसंघाने, तिथल्या जनतेची संकटांदून मुक्तता व्हावी म्हणून श्रीसाईनाथांना आळविले, हाक घातली, नवस केला असे अनुभव—वृत्त कांही आम्हांला वाचायला मिळत नाही!

आधिभौतिक, अच्यात्मिक आणि आधिदैविक दुःखे निर्माण करणारी विश्वंभर शक्तीच त्या दुःखांचा एका अन्य मार्गाने आणि संकल्पाने परिहार करीत असते. दुःख आकाशाएवढे मोठे असतां मुऱ्याएवढा माणूस काय करूं शकणार, हे खरे आहे. पण परमेश्वरावरची अथवा श्री सद्गुरुवरची श्रद्धा, कितीहि थोर दुःख असो ते सहन करण्याची अथवा त्या दुःखावर मात करण्याची बुद्धी, शक्ति आणि स्फूर्ति देते यांत तिळमात्र संशय नाही.

तेव्हां अनुभव पाठविणाऱ्या लेखकांनी अनुभवाची ही एक महत्वाची बाजू आहे हैलक्षांत ठेवावें.

X **X** **X**

यंदांच्या गुरुपौर्णिमेचा उत्सव फारच
गजला. दिवसेंदिवस अशा उत्सवांना
होणारी वाढती गर्दी लक्षांत घेऊन
भक्तांना कांहीं सूचवना कराव्याशा वाटतात.
भक्तांची राहण्याची आणि जेवण्याची
व्यवस्था संस्थानने जी केली आहे त्यांत
कांहीं उणिवा आहेत याची आम्हांला
जाणीव आहे. त्यांतल्या त्यांत दूरबरून
मुद्दाम आलेल्या परस्थ भक्तांची जितकी
सोय करतां येईल तितकी करण्याची
संस्थान पराकाष्ठा करीत असते. पण ‘एक-
मेकां सहाय्य करूं’ अशी भक्तांना भावना
नसेल तर कांहींच सुव्यवस्था होऊं शकणार
नाहीं, विनाकारण हेवेदावे आणि गैर-
समज मात्र माजतील.

अशा उत्सवाच्या वेळी सुविचारी
समंजस, आणि शिस्तबद्ध स्वयंसेवकांची
गरज असते. उत्सवास आलेल्या प्रत्येक
भक्तानें तो भक्तहि आहे आणि बाबांचा
स्वयंसेवकाहि आहे, असें मानावें असें
आम्हाला वाटतें. संयम, शांतता, शिस्त,
स्वच्छता आणि समजूतदारपणा या
सद्गुणांचा आम्ही हेरेकानें अंगिकार
केला तर आम्हास स्वयंसेवकांचीहि गरज
लागणार नाही !

× × ×

सुमाधिमंदिरांत उपासनेच्या वेळी होत
असलेली गडबड आणि गवालेपणा यांना
आम्हीच आक्ता घातला पाहिजे. उपासना
काय एकट्यानें म्हणतां येत नाही ? पण
ज्यावेळी आम्ही संघरूपानें एकत्र येतो

तेव्हां संघातमतेचे नियम आम्हीं पाळले
पाहिजेत माझ्यामुळे माझ्या शेजारीं उभे
असलेल्या उपासकाला अडचण होत नाहीं
ना, त्याची तळीनता भंग पावत नाहीं ना,
या बाबतीत आम्ही सावधचित्त असायला
हवें. उपासना म्हणजे ‘नादब्रह्म’!
उपासना म्हणजे शाळेतील उजळणी
अथवा परवचा नव्हे!... साधकांची वृत्ति
स्थिर, सावध आणि तद्रूप झाल्याखेरीज त्या
नादब्रह्माची आम्हाला प्रचीति येणार
नाहीं कीं साक्षात्कार घडणार नाहीं.

X X X

श्री. शिर्डीं संस्थानतकैं या वर्षी
विद्यार्थ्यांना आणि शिक्षण संस्थानां
किती आणि कशी मदत केली गेली याचां
सविस्तर तक्ता या अंकांत आम्ही दिला
आहे. मदतीचा हा आंकडा असाचें वाढता
ठेवणे हे सर्वस्वी भक्तांच्या दातृत्वावर
अवलंबून आहे. कितीतरी विद्यार्थ्यांचे अर्ज
आले होते. कर्तृत्वशाली आणि गरीब अशा
विद्यार्थ्यांना मदतीचा हात देतांना शिर्डीं
संस्थानला किती समाधान वाटले हे
शब्दांत व्यक्त करतां येत नाही. पण हे
सारे श्रेय बाबांचें. तेच कर्ते आणि
करविते आहेत !

X X X

श्रेष्ठ साईंभक्त श्री. ना. वा. गुणाजी
यांचा 'श्रीसाईंगाथामृत (प्रकरण २ रॅ)
भक्तसखा शामा' हा लेख गेल्या अंकांत
प्रसिद्ध झाला होता. त्या लेखांत
श्री. माघवराव देशपांडे (शामा)
यांच्या वयासंबंधी उल्लेख आलेला आहे.
त्यांत चुकून एक चूक राहिली आणि
कांहीं वाचकांचा गैरसमज झाला. त्याला
श्री. गुणाजी यांनी खुलासेवजा उत्तर
घाडले आहे, तें असे—

— ६ — श्रीसाईर्लीला —

‘माघवरावांचा जन्म १८८० इसरीत झाला नसून तो १८६० सालीं झाला. १८८० हा आंकडा चुकून पडला आहे. शके १८७२ म्हणजे सन १८६० सालीं त्यांचा जन्म झाला आणि १९४० सालीं मृत्यु. मृत्युसमयीं त्यांचें वय ८० वर्षांचें होतें.’

X X X

श्री क्षेत्र हरिहरेश्वर येथे ‘महाराष्ट्र साईबाबा सेवा संघ’ नांवाची एक कसलीशी संस्था आहे. त्या ‘संघाचा प्रचार करणार (फिरतीवर एकटेच) बुवा नारायण लक्ष्मण निंबाळकर’ नांवाचे कौणसे गृहस्थ आहेत. या निंबाळकरबुवांनी काढलेली आणि वाटलेली एक विलक्षण जाहिरात नुकतीच पाहण्यांत आली. या जाहिरातीत वाचकांची दिशाभूल अथवा गैरसमज करणारा बराच मजकूर आहे. जनतेकडून आर्थिक मदतीची याचना करणाऱ्या या पत्रकांत कांहींतरी अचाट

आणि भलतीच विधाने केली गेलीं आहेत. तरी श्री. क्षेत्र हरिहरेश्वर येथील श्रीसाईबाबा मंदिराचा अथवा तेथील श्रीसाईबाबा अनाथ आश्रमाचा अथवा नारायण लक्ष्मण निंबाळकरबुवांचा आणि श्री शिरडी संस्थानाचा कांहींहि संबंध नाहीं असें आम्ही स्पष्ट करू इच्छितों !

X X X

संतकवि श्री. दासगणू महाराज
व्यक्ति आणि वाङ्मय

लेखक

डॉ. अ. दा. आठवले

मूल्य रु. ७।।

प्रकाशक

डॉ. अ. दा. आठवले

५९३ सदाशिव पेठ, पुणे. २



पैसा मिळत नाहीं, मूळ होत नाहीं म्हणून लोक रडून रडून आंसवांचे पाट वाहवतात. पण भगवंताचा लाभ झाला नाहीं किंवा त्याच्या विषयींची अन्तःकरणांत भक्ति उत्पन्न होत नाहीं म्हणून कितीकांच्या डोळ्यांवाटे एक टीप तरी गळलें आहे ?



जरी हैं शरीर गेलों मी टाकून । तरी मी धांवेन भक्तासाठी ॥
जो जो, मज भजे, जैशा जैशा भावें । तैसा तैसा पावें, मीही त्यासी ॥
माझा जो जाहला काया वाचा मर्नी । तयाचा मी त्रुणी सर्वकाळ ॥

~~~~~ बाबांची लीला ~~~~

[या अंकांत श्री बाबांच्या लीलेचा एक अनुभव आम्ही देत आहो. ज्यांना हा अनुभव आला त्यांच्याशी पत्रव्यवहार करून त्यांत असत्य वा अंतिरंजित विधान नाही ना याची आम्ही पूर्ण चौकशी केली आहे. अनुभव देणाऱ्या व्यक्तींनें आपलें नांव जाहीर करू नये असें मुद्दाम कळविलें म्हणून तें गाळलें आहे. साक्षात्कार, हष्टांत किंवा अनुभूति ही वैव्यक्तिक स्वरूपाची असते. त्यांतलें पावित्र्य अवश्य राखलें जावें असें आम्हालाहि वाटतें.]

नाहीं मरणास उधार

माझे वडील श्री साईभक्त म्हणून नांवा-
जलेले मोठे कार्यकर्ते होते. श्री साई-
बाबांवर त्यांची अनन्य श्रद्धा होती. वय
ज्ञाले तोंच त्यांना पोटाच्या दुर्घर रोगाने
पछाडले. खूप उपचार केले, बाबांना
आळविलें पण गूण येईना. हे पाहून माझी
साईबाबांवरील श्रद्धा उड्हं लागली. मी
हळूहळू श्रद्धाहीन व नास्तिक बनू लागली.
माझ्या वडलांचे दुखणे वाढतच चालले.
उतार म्हणून पडेना ! शेवटी डॉक्टरी
औषध, आमची सुश्रुषा व बाबांची सेवा
सर्वांचा कांहींच उपयोग न होता त्यांनी
परलोकाचा मार्ग धरला. आमचे जर
दुःखसागरांत बुहून गेले. मला तर फारच
दुःखसाले, ज्या नाबांची अनंत भावे माझ्या

वडलांनी भक्ती केली त्या बाबांनी माझ्या
वडिलांना वाचविलें नाही, मग त्यांची
भक्ती कां करायची, असे विचार मनांत
येऊन श्रीसाईबाबांचे एकहि चिन्ह घरांत
ठेवायाचे नाहीं असा मी निश्चय केला.
तसा विचार मी घरांत व्यक्त करतांच
सर्वांनी मला परोपरीने तसा अविचार न
करण्याविषयी विनविलें, पण मी वडिलांच्या
दुःखाने जवळ जवळ विवेकशून्य ज्ञाले
होतो. मी सर्वांना धुडकावून लाबले. आणि
श्री बाबांच्या प्रतिमा, तसाबिरी यांना
समुद्रांत नेऊन बुडविण्यासाठी त्या एकत्र
गोळा केल्या. बाबांच्या प्रतिमेसाठी
जो चौरांग ठेवल्या होता त्याल्या एक चोर
खण होता. या खणात काय आहे तें
दुःखसाले, ज्या नाबांची अनंत भावे माझ्या

— श्रीसाईलीला —

उघडून पाहिला तो त्यांत एक श्रीसाई सच्चिदित्राची पोथी व त्यांत एक उदीची पुढी ठेवलेली आठळली. पुढी ठेवलेले पोथीचे पानच प्रथम उघडलें गेलें आणि सहज म्हणून तें पान मी वाचूं लागलौ. त्या पानांवर जीवन—मरणाविषयी माणसांने कसें स्थितप्रश्न असावें आणि जीवनमरण सारख्या क्षुळक बाबीबद्दल तुम्हीं परमेश्वराला का दोष देता, त्याला जबाबदार का घरता, असा श्री बाबांनी त्या ओव्यांत

प्रश्न केलेला मला आढळला ! आणि माझे डोळे साफ उघडले ! मी ताबडतोब बाबांची क्षमायाचना केली आणि परमभक्तीभावाने सर्व प्रतिमा व तसविरी जागच्या जागेवर ठेवून दिल्या. आणि पूर्ववत त्यांची पूजाअर्चा सुरुं केली. माझ्या मनाला आवरून धरणारा व मला सन्मार्गी लावणारा तो बहुमोल उपदेश मी कधींच विसरणे शक्य नाहीं !



श्रीसाईबाबा शिरडी संस्थानांत विक्रीस असलेलीं पुस्तके

(१)	श्रीसाईसच्चिदित (मराठी)	किंमत	रु. ७-०-०
(२)	सच्चिदित (इंग्रजी)	" "	४-०-०
(३)	दासगणूकृत श्रीसाईनाथ—स्तवनमंजरी	" "	०-२-०
(४)	" (अध्याय ४)	" "	०-८-०
(५)	सगुणोपासना		०-३-०
(६)	प्रधानकृत पुस्तक (A glimpse of Indian spirituality)		

(७)	श्री साई—लीलामृत	" "	३-०-०
(८)	श्री साई—सुमनांजली	" "	२-०-०
(९)	कीर्तन—पंचक (श्री साईलीलांनी नटलेले)	" "	०-१-०
(१०)	शीलधी (शिरडी वर्णन)	" "	१-८-०
(११)	श्रीसाईबाबा—अवतार व कार्य	" "	०-१२-०
(१२)	श्रीसाई गीतांजली	" "	२-०-०
(१३)	हिंदी श्रीसाईसच्चिदित	" "	०-२-०
			४-८-०

वरील पुस्तके खालील पत्त्यावर मिळतील:

- (१) सर कारकून, श्रीसाईबाबा शिरडी संस्थान, पोस्ट-शिरडी, जि. अहमदनगर.
- (२) श्रीसाईबाबा शिरडी संस्थान, मुंबई ऑफिस : ईस्ट बैंड वेस्ट इं.

कंपनी विल्डिंग, ४९१५५ अपोलो स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई. १

आध्यात्मिक मार्गांत गुरुची फार जखरी असते असे सर्व संत मंडळी सांगतात. तेव्हां गुरु भेटावा अशीं सामान्य मनुष्याला धाई होते. त्याचा फायदा घेणारी धूर्त मंडळी तयारच असते. ते अशा भोव्या लोकांना नादी लावून ‘गुरुबाजीचा’ धंदाच सुरू करतात. त्यांचे कपटमार्ग व भोव्या लोकांना आपल्या कळपांत ओढण्याचे प्रयत्न यापासून फार सावध राहिले पाहिजे.

सद्गुरुचा शोध

लेखक : आचार्य भागवत

संकुचित अशा वैयक्तिक स्वार्थाचा पूर्ण त्याग करून जेव्हां एखाद्या महान् ध्येयाकरितां मनुष्य आपले तन, मन, धन अपेण करीत असतो नेव्हां तें ध्येय हाच त्याचा गुरु होतो.

परंतु ध्येय किवा तत्त्व हे अमूर्त असते. त्यांने सर्वांचेच समाधान होईल असे नाही. मूर्त स्वरूपांत गुरु मिळावा अशी पुष्कळांची अपेक्षा असते. मनुष्य स्वरूपांत योग्य गुरु न भेटल्यास आपल्या आवडीचा एखादा “ग्रंथ” आपण गुरु म्हणून मानू शकतो. त्यां ग्रंथाची पारायणे करतो. त्यांतील शिकवण आत्मसात करण्याचा आटोकाट प्रयत्न करतो. श्रीसमर्थ रामदासस्वामीचा प्रयाण-काळ जवळ आला तेव्हां शिष्यांनी त्यांना विचारले, ‘तुमच्या मार्गे आम्हांला आधार काय?’ त्यावर समर्थ म्हणाले, ‘दासबोध व आत्माराम हे दोन ग्रंथ पहावे व त्याची पासयणे करावी म्हणजे आम्हांशीं प्रत्यक्ष

भाषण केल्यासारखे होईल.’ तेव्हां एखाद्या ग्रंथाला गुरु मानून त्याची सेवा करावी हे उचित होय. अशा प्रकारे श्रीगीता, भागवत किंवा शानेश्वरीसारखे ग्रंथ गुरुस्थानीं मानून आपली आध्यात्मिक उन्नति साधल्याचीं अनेक उदाहरणे आहेत. सेवादि उपायांनी ज्याप्रमाणे मानवी स्वरूपांतील गुरु प्रसन्न करून घेतां येतो, त्याचप्रमाणे आपल्या पूज्य ग्रंथाचाही ‘प्रसाद’ आपणांस त्यांचे मनन चितनानें मिळवितां येतो.

अशा या दोन प्रकारच्या गुरुरूपांचा आश्रय करून आध्यात्मिक उन्नति साधतां येते; पण त्याला पूर्वपुण्याई लागते. मनुष्यरूपानें नांदणाऱ्या गुरुचीच सामान्यांना जरूर आहे. आपणाला गीतेतील विश्वरूपदर्शनानंतर अर्जुनाची शालेली स्थिति माहीत आहे. श्रीकृष्णाचा आवडता भक्तसखा असूनही त्याला तें दर्शन सहन करतां येईना व शेवटी त्यांने ‘आपले नेहमीचीं चतुर्भुज रूपडेच दाखवा’ असे श्रीकृष्णाल